

A tölcséresi eset

A Nagytölcséres-hegy mély, kúpszerű hasadékanak legalján (amelyről a nevét is kapta), rejtezik egy község. Jó helyen van az ott; sem a tatár, sem a török nem háborgatta az évszázadok folyamán, nem kockáztatta egyik sem, hogy lovastul leereszkedjen a nyaktörően meredek hegyoldalakon. Ez a völgy ugyanis inkább hasonlít vulkáni kráterhez, mint bármi máshoz, amit a természet valaha létrehozott, pedig nyomát se látni bazalttömböknek vagy andezitnek, se egyéb vulkanikus kőzetnek; puha mészkő meg tufa itt minden. Mások viszont úgy vélekednek, nem is járt erre ellenség soha, esvén a község jó messzire mindenféle hadiúttól. Gyanítom, hogy ez utóbbiaknak lehet igazuk.

Nem csoda, hogy emígy eldugott községünkbe, mely a legrégebb időktől kezdve a Tölcséresfalva nevet viseli, csak két út vezet. Északról a Vágta-patak** vize mosta be magát a sűrű tölgyessel borított hegyoldalak közé. No, ennek nevééről megint szépen megoszlanak a vélemények: azért Vágta-e, mert nagy magasból eszeveszett iramban, nyaktörő *vágta* révén zúdul alá a víz, vagy azért, mert a hegyet félig kettészelve *vágta* be magát mostani medrébe. Ezt már döntsék el az okosok, én bizony meghagyom nékik.

Vári Mihály, a helyi tanító egyszer azt találta mondani, hogy egy télen, mikor nagy hó hullik majd, úgy ellepi az egész falut (mert hát falu ez, csak hivatalosan községnek tituláljuk), hogy nem fog kilátszani több a hórétég alól, csak a templom tornyán a kereszt, amihez egy mai Münchhausen báró odakötheti a lovát. Emlegetjük néha ezt a mondást, és mindenki derül rajta, ám a faluhoz közelítve mégiscsak megilletődünk a látványon, miként hever szülőfalunk odalenn, a minden oldalról mélybe szakadó hegyhátak tövében.

Térjünk vissza e szépséges, furcsa tájhoz; gondolatban sem szívesen hagyom el. Valódi út a Vágta-patak mentén nincs, csak egy nagyon szűk, benőtt ösvény, nem jár rajta senki, legfeljebb ha őzek vagy más erdei aprónép. A másik, a műút délnyugat felől érkezik, ahol szűk kanyont mélyítettek az útépítők a tölcsér falát képező hegykioszorúba. Egy sáv erre, egy meg amarra, fölfestett fehér csíkkal a közepén, szép, hogy ennyit is pénzelt a megye, hisz forgalom rajta szinte sosincs. Nyáron még csak-csak megfordulnak itt turisták, akik nyaralási prospektusok ajánlására vetődnek ide, az isten háta mögé, hogy néhány nap múltán enyhe borzongással távozzanak, és sose térjenek vissza többé e hegyi katlanba, de ősztől végképp megszűnik minden élet. Akkor már csak a munkagépek vonulnak ki zörögve-zötykölődve reggelente a csípős hidegben a környező szántóföldekre, elvégezni az őszi munkát, este pedig ugyanezek vissza, durva abróncaikról vaskos sárdarabokat hullajtva az út aszfaltjára.

Ebben a szürke, álmosító csendben teltek napjaink, csak én, a község polgármes-

-
- Az Avana Egyesület által 2005-ben meghirdetett *Preyer Hugo* novellapályázat harmadik helyezettje.
  - ** Az olvasó bölcsen teszi, ha nem nyúl atlasza után. Hiába is próbálná az említett földrajzi neveket meglelni, azok csak a képzelet térképén léteznek.

tere és a képviselőtestületi tagok sejtették, hogy a nagy nyugalomnak hamarosan vége szakad. Mi jutott eszébe, mi nem egy nagy, komoly cég vezetőinek, meg nem mondhatom (de később majd mégis elárulom), hogy éppen itt akarták felépíteni új létesítményüket! Senki nem tudta, miféle célt szolgál. Raktár lesz-e vagy szerelőcsarnok? Hűtőház vagy transzformátortelep? Titkolták erősen. Minden kérdésünkre az volt a válasz, hogy idejében megtudjuk. Hát később meg is tudtuk, de ne vágjunk az események elébe. Most még csak ígérettek fűt-fát, óriási pénzeket, községfejlesztést, beruházást, csak egyezzünk bele az építkezésbe. A falu vezetése meg, ahogy ez rendesen lenni szokott, két pártra szakadt. Egyik fele hajlott a beleegyezésre, ezeknek a sok pénz puhította meg a derekát (s talán nem is csak az, ami a hivatalos ajánlatokban, a köz érdekének felajánlva szerepelt), mások viszont aggódtak. Féltek a falu eddigi, békés életét, féltek az ismeretlen üzem (vagy micsoda) környezetszennyezésétől, betegségtől tartottak meg a bűnözéstől, ami a beözönlő idegenek nyomában felüti a fejét. Nekem pedig mindezt bölcsen bólogatva ezerszer végig kellett hallgatnom, és úgy tennem, mintha látnám a megoldást. Holott a leghalványabb fogalmam se volt, mitévő legyek. Napokon és éjszakákon át töprengtem, ám a két oldal erői szépen harapófogóba zártak. Ha erre húzok, amazok fognak leszólni, ha meg arra, akkor ezek szemében nem állok meg többé a lábamon. Sejtettem, hogy aligha úszom meg ép bőrrel ezt a vigasságot.

Egy borús délelőttön éppen ilyesmiken töprengtem dolgozószobámban a község-házán, amikor megcsörrent a telefonom.

– Nem zavarom, Isti bá? – kérdezte egy férfihang. Megismertem, ez a Vargáék gyereke volt, a Béla. Kinn dolgozott a földeken ilyentájt.

– Zavarsz, nem zavarsz, mondjad, mi eszi a lelked? – feleltem mérgesen. Mindig így van ez. Az ember nem tud elmélyülni a komoly, közösségi problémákban, mert nyomban előáll valamelyik a maga bajával, hogy neki itt fáj, meg ott.

– Hát csak az – mondotta komótosan a Varga gyerek –, hogy találtam itten valamit.

Ez már tényleg nagy eset, ezért mindjárt magát a polgármestert kell fellármázní.

– Aztán mit találtál, te Béla? Azt is elárulod?

– Hát az úgy volt, Isti bá'...

Uram-atyám, most meg elkezd nekem Ádám-Évánál. Nem ismétlem meg szórolszóra, az volt a veleje, hogy szántás közben az eke valami fémes dologba ütközött, csikordult is rajta mindjárt akkorát, hogy borsódzott bele a háta a Bélának. Próbálta kézzel kiszedni a földből, de sehogy sem sikerült, túl nagy darab volt ahhoz. Annyit kitapogattott, hogy hengeres formájú, és az egyik végén szűkül. Dejszen nyomban eszébe jutott, amit a tévéhíradóban látott, hogy a földekben itt-ott még fel nem robbant bomba lelhető, emléke az elmúlt világháborúknak, és hát hogy ő most éppen egy ilyen babirkál. Több se kellett neki, sebesen felugrott és elrohant onnét, nehogy éppen most találjon szétdurranni az a fránya jószág. Csak amikor tisztes távolba ért, akkor tért vissza a bátorsága annyira, hogy előhúzza farzsebéből a mobiltelefonját, és engem értesítsen.

– Jól tetted, Béla! – dicsértem meg, mert szokásom megdicsérni azt, aki éppen nem ostobaságot követ el. Ismerem a falu történetét nyolcszáz évre visszamenőleg, onnan datálódik az első okirat, Béla királyunk adományozó levele. A huszadik század időszaka, amely elszenvadni kényszerült ama két nagy háborút, különösen jól volt dokumentálva. Pontosan tudtam, hogy a faluban egyetlen puskalövés sem dördült el, idegen katona be nem tette a lábát (se német, se orosz, ahogy korábban a török és a tatár sem),

még csak repülő sem húzott át a falu felett, nemhogy bombát dobott volna rá. Miért is tette volna? Nem volt itt semmilyen katonai célpont, még vasút sem vezetett erre felé, a vágányok messze tőlünk, a hegyek túloldalán húzódtak, kilométerekre innét.

Azért eltévedt bomba mégiscsak lehet, tűnődtem. Persze nem a bomba tévedt el magától ennyire, hanem a repülőgép. Abban is csak ember ül, s főleg éjszaka könnyű eltájolódni odafenn, aztán ugye, meg kell szabadulni a terhétől, hát megnyomja a pilóta a kioldógombot. Így eshetett valahogy. Csak ki kell mennem megnézni, tényleg az-e! Nem állhat ott a Béla gyerek fogvacogva egész nap, hogy felrobban-e az az izé vagy sem.

A sofőrömet hiába kerestem. Marika néni, a szociális előadó (és mindenés) úgy tudta, hogy elugrott a Sanyika a kultúrba internetezni, mert ott van szélessáv. Eszem a jódolgát! Hát asztal körül kergették kiskorában, ha nem volt szélessávja? Én meg menjek gyalog, ha dolgom van? Azt már mégse! A kocsi, egy öreg, barna Skoda ott árválkodott a község háza udvarán, benne a slusszkulcs (ugyan ki lopná el nálunk?), nem fogok én a Sanyi után kujtorogni, beleültem és önindítóztam. Primán indult, mindjárt elsőre. Érti ez a Sanyi gyerek különben a dolgát, a kocsit úgy rendben tartja, mint a parancsolat, csak ne lófrálna el folyton dologidőben. Kigördültem az utcára, és a földek felé kanyarodtam. Útközben megálltam még az iskola előtt, hogy felvegyem a tanító urat, ő mégiscsak jobban ért az olyan tudományos dolgokhoz, mint egy bomba, tavaly lakmuszpapírt meg magnéziumot is rendelt az iskola szertárának. Mikor aztán a Vári Miska ott ült mellettem, már semmi vissza nem tarthatott, hogy saját szememmel nézzem meg azt a bombát.

Csak hogy ketten, sőt a Varga gyerekekkel hárman sem jutottunk előbbre. Az a valami bizony úgy beleette magát a földbe, hogy ember azt onnan ki nem húzta. Felülete már érdes volt, kikezdte az a nyüves korrózió. Kevés látszott ki belőle, alig több egy férfitenyéernél, de tényleg gyanúsán nézett ki. Próbáltam feliratot keresni, ám hiába. Ha volt rajta valaha, és netán épp ezen a részén, mára semmi sem maradt belőle. Bármi lehetett az, akár lavór vagy egy bődön teli földdel, mégsem hagyhattam annyiban. Felhívtam a Kománci Gyurit, ő fektetett már kábelt, neki volt földtúró gépe. Megkértem, ugyan jöjjön ki, ha alkalmas néki, oszt nézze már meg, mi a bánat az. Éppen egy építkezésen dolgozott, az alapozás helyén szedte ki a földet, de ígérte, hogy jön nyomban, az építkezés nem szalad el.

Nekem akkorra már eszembe jutott a mese a réparól, és kíváncsian vártam, hányan kellünk hozzá, mire ez a bomba vagy akármicsoda végre kifordul a helyéből, ám a Kománci Gyuri értette a dolgát. Nekiállt a lánctalpas markolójával, leeresztette fogakban végződő, súlyos lapátját, belemélyesztette a porhanyós szántóföldbe, és mindjárt elsőre akkora darabot kifordított, mint egy kétajtós szekrény. No, abban benne kellett lennie a micsodának is! A Vári Miska mondta, mert mégiscsak ő a legtanultabb ember köztünk, hogy nagyon jól csináltuk, mert a tolólapát vastag acélját nem ütötték volna át a bombarepeszek, ha felrobban. Szólhatott volna előbb, mert akkor mind a lapát mögé állunk, így azonban oldalról szemléltük végig az egész műveletet, onnan mégiscsak jobban lehetett látni. Egy szó mint száz, megúsztuk sértetlenül, a bomba is előkerült, mivelhogy tényleg az volt, és a Béla gyerek is megnyugodott végre. Nincs is vele más dolgunk, közöltem a jelenlevőkkel – miután rögtönzött kis beszédben megköszöntem lélekjelenlétüket és kitartásukat, amit a községünket (hivatalos beszédben véletlenül se mondok falut) fenyegető veszély elhárításakor tanúsítottak –, mint kihívni a tűzsereszeket, a többi már az ő dolguk.

Igen szépen fellelkessedtek a beszédem hatására, láttam, hogy csillog a szemük, igaz, a Varga gyereké már akkor is csillogott, amikor megérkeztünk, pedig nemegyszer a lelkére kötöttem mindeniknek, hogy ittasan ne üljön traktorra. Ott álltunk tehát az őszi napsütésben, mert e dicső percekben még a napocska is előbújít a mélyen csüngő, bús felhők mögül, élveztük az arcunkat legyezgető hűs szellőt, és mélyen átéreztek, milyen hősi cselekedetet hajtottunk végre, amikor egyszerre kiabálást hallottam. Hát látom, hogy biciklin közeledik a sofőr gyerek, a Sándor. A szántó szélénél lepattant róla, eleresztette, hogy eldőlt oldalra, még a csengője is megpendült, s odafutott hozzám.

– De jó, hogy megtaláltam, Isti bá’ – lihegte.

– Aztán miért olyan nagy öröm az néked? – kérdeztem gyanakodva.

– Védjen meg engem, Isti bá’!

Körülnéztem, de senkit nem láttam. Ott volt persze a Béla gyerek, a Vargáéké, meg a Komándi Gyuri a markolójával, de őket nem számítva, a Vári Miska tanító úr pedig szóba sem jöhetett, hisz világeletében jó ember volt, a diákjait is csak akkor pofozta, ha a hasznukra vált, hát csak megkérdeztem:

– Oszti mi a magasságos ménkűtől tartasz?

– A jegyző úrtól!

– Ajjaj – hökkentem meg –, akkor ez nem tréfadolog. Mi baja veled?

Láttam a Sanyi gyerek arcán, hogy nagyon el van keseredve. Lehetett is, mert jegyzőnk, a Fügedi Jóska igen mogorva ember hírében állott.

– Azt mondta, hogy elcsap, ha rögvést elő nem kerítem a... az Isti bá’-t.

Csak nem bírta kimondani, hogy „a polgármester urat”. Miként legyen akkor tekintélyem ezek előtt? Azért valahogyan mégiscsak volt.

– Egyet se félj – mondtam biztatóan –, engem előkerítettél, én pedig majd beszéllek a jegyző úr fejével.

Láttam, hogy erre megnyugodott valamicskét. Indulni készültem, amikor a Varga Béla utánam szól:

– Megálljék kend, Isti bá’!

– Akarsz-e még valamit? – kérdeztem nyájasan, de már nagyon szíttam a fogamat.

– Nem feledkezett meg valamiről?

Hát nem a bombára mutat? Milyen igaza van, gondoltam, ha máskülönben nem is áldotta meg sok ésszel az úristen. Kaptam máris a mobilomat, és hívtam régi jó pajtásomat, a Szekeres Karcsit a megyei polgári védelemnél.

– De rég hallottalak! – örvendett meg az én jó pajtásom. – Mit tehetek érted, drága barátom?

Mert az már csak úgy szokott lenni, tudta ezt jól a Szekeres Karcsi is, hogy bármilyen jóban is voltunk egykor, azért csak kell annak valami okának lennie, ha én őt felhívom. Elmondtam neki esetünket a bombával.

– Ej, ej – sopánkodott –, hát miért nem tudtátok két nappal hamarabb kitűrni a helyéből azt a szerkentyűt? Már most mihez kezdjek véletek? Aki van itt szakember, mind egy szálig elutazott a fesztiválra.

– Fesztiválra? Mifélére?

– Hát az Országos Tűzszerész Fesztiválra.

– És mit csinálnak ottan?

– Ami a dolguk. Bombákat hatástalanítanak meg efféle.

– No – mondtam –, ezért kár volt elutazniuk. Bomba itt is van.

– De ott – védte Karcsi a maga álláspontját – multság meg vigadalom is lesz, iddogálással egybekötve.

– Itt is lesz multság, ha valaki óvatlanul piszkál a bombához. Te Karcsi, tényleg nincsen egyetlen embered se?

Elgondolkodott.

– Egy éppenséggel volna.

– No, akkor küldjed azt.

– Csakhogy az... informatikus.

– Mi a nyű?

– Az olyan, aki ért a számítógépekhez.

A fejemet fogtam.

– Bánom is én, csak küldjed!

– Rendben, holnap reggelre ott lesz.

– És addig mit kezdjek a bombával?

– Őriztesd!

●●● Dél már jócskán elmúlt, és én még mindig a szántóföldön időztem, holott pontban tizenkettőkor kezdődött a testületi ülés. Nem kevésbé fontos téma volt napi-renden, mint hogy engedélyezzük-e az építkezést annak a nagy, komoly, ámde titkolózó cégnek vagy sem. Jőmagam akkor már hajlottam afelé, hogy legjobb lesz elzavarni innét őket, hogy még a nevét is elfelejtsék Tölcséresnek. Csakhogy a bombát se hagyhattam ennyi tökfekre, még valami bajuk talál esni, oszt engem vesznek elő, meg különben is, hogy állok akkor elébe a falunak?

– No, Sándor fiam – mondtam, mert mégiscsak fiatalka volt még, gondoltam, hadd éljen szegény feje – állj csak odébb, hadd kapom ölbe ezt a rusnyaságot, oszt beteszem az autóba.

– Nem lesz ebből baj, Isti bá'? – sápítozott a gyerkőc. Én meg úgy gondoltam, hogy ha akkora zuhanást egyszer már kibírt robbanás nélkül az a barátságatlan jószág, akkor tán a Skodánk hátsó ülését se veszi zokon. Csak Vári Miska csóválta rosszállóan a fejét, de jobb ötlete neki se volt. Máskülönből lehet, hogy az nem tetszett neki, hogy a Kománci Gyuri markológépén kellett visszautaznia, mert a bomba mellé sehogy sem akaródzott beülni neki a kocsiba.

Így aztán ketten kísértük a bombát, én, aki vezettem az autót, meg a Sanyi gyerek, aki tisztes távolban mögöttem taposta a kerékpárját. Óvatosan, lépésben hajtottam a község háza udvarára, ahol nem kevésbé gondosan kivettem a veszélyes jószágot. Marika néni éppen rálátott az ablakából, megbíztam hát, kiáltson, ha valaki a közelébe menne.

Én pedig igyekeztem végre a tanácskozó terembe, csakhogy addigra már vége volt a gyűlésnek, jöttek a népek kifelé.

– Isti, erről szépen lemaradtál! – ezzel fogadott valamennyi.

– Mi történt itt? – kérdeztem rosszat sejtve.

Hát csak annyi történt, hogy távollétemben a gyűlés elfogadta a nagy, komoly cég ajánlatát. Azannát ennek a Fügedi Jóskának! Most kellett volna a sarkára állnia, nem a Sanyi gyerkőccel szemben! Engedélyezték, hogy megépüljön a...

– Legalább tudjátok már, miféle építmény lesz az? – kérdeztem mérgesen, mert az mégsem járja, hogy csak így, a hátam mögött intézzenek el az egész község életére kiható fontosságú ügyet. Csak rázták a fejüket. Azt bizony elfelejtették megtudakolni,

biankó adták ki az építési engedélyt, olyan szépen telebeszélték a fejüket a cég embe-
rei. Most aztán bármit építhet oda a nagy, komoly cég, kedve szerint.

Ekkor a Sanyi gyerek megrángatta a zakómat, és odasúgta nekem, hogy ő bizony tudja. Mit tudsz te, mordultam rá, de csak rángatott, amíg négy szemközt nem maradtam vele, akkor így szólt:

– Egyszer a jegyző úr megbízásából a Skodámon vittem ki az építkezés helyszíné-
re két idegent a nagy, komoly cégtől, akik útközben beszélgettek, titkolózva persze,
hogy én meg ne értem, de egyikük száján mégiscsak kicsúszott egy szó: „időradar”.
Utána rögtön összevissza kezdtek beszélni, másra terelték a szót, tiszta kabaré volt,
amit előadtak, hogy ne tulajdonítsak jelentőséget neki, de én jól megjegyeztem. Időra-
dar. Az épül itt Tölcséresen.

– Talán időjárás radar, te oktondi!

– Nem a’!

– Meteorológiai állomást akarnak létrehozni? Nem is bánám, annak van a legki-
sebb büze valamennyi közül.

– Nem, nem! Higgyen nekem, Isti bá’! Időradarról beszéltek, egészen bizonyos.

– Hmmm... – morogtam kételkedve – ...időradar? Az meg mi fán terem?

De erre már a Sanyi gyerek is csak a vállát vonogatta. Mindent ő se tudhat, hiába a szélessáv.

●●● Estefelé benéztem a plébánosunkhoz. Jóralavó, idős ember volt, nála okosab-
bat egész Tölcséresfalván nem találni. Amit ő nem tudott egy perc alatt levezetni a
Bibliából, az nem is létezett. Kertje végében ott folydogált a Vágta. Leültetett a veran-
dán, demizsonból bort töltött, s a patakvíz csörgedezésének aláfestő zenéjére elmesél-
tem neki a nap történéseit. Csak hümmögött, amint a mondandóm végére értem.

– Mit kezdjek én mindezzel, édes fiam?

– Nem mondtam, hogy kezdjen vele bármit is. Csak kibeszéltem magamból, mert
sok volt nekem ez így, egyszerre. A bombával még csak elboldogulok. De ha ideépítik
azt az... időradart, én elbujdosok innét szégyenembe’.

– Ne bánkódj előre – vigasztalt –, hátha jól végződnék a dolgok, és akkor úgy
vonulsz be Tölcséres történelmébe, mint akinek hivatali ideje alatt korábban sose látott
mértékű fejlődés következett be. Hálás szívvel fognak emlékezni rád a késői korok. A
vasárnapi prédikációmban megemlíthetem a neved, ha akarod.

A fejemet ráztam.

– Nem, atyám, nincsen ez így rendjén. De megtudom, mi készül itt, ha addig élek
is, és akkor majd meglátják ezek a rejtélyes urak, hogy kivel akasztottak bajszot!

Persze csak a szám járt tehetetlen mérgemben a fáradtságtól, meg a pohár bor is a
fejembe szállott, amit éhgyomorra hajtottam le. A plébános úr egyre bólogatott.

– Az Úristen áldása van rajtunk, fiam! Ne feledd, hogy az ő mindenható gondos-
kodása kerül óvóan a fejünk fölé. Mindannyian az ő tervét valósítjuk meg, akár így
cselekszünk, akár amúgy.

Keserves arccal fölnéztem a magasba, fel egészen a falunkat övező hegykoszorú
pereméig, ami miatt nálunk mindig előbb sötétedik, de csak nem jutott eszembe sem-
mi, ami jókedvre derítsen.

●●● Másnap megérkezett a Szekeres Karcsi embere, az informatikus. Jánosnak hívták, a másik nevét nem értettem, hiába kérdeztem kétszer is, tovább meg már nekem nem volt kedvem faggatózni, mert nem volt az a szívélyes fajta. Úgy lépett be a községháza udvarára, mint aki legszívesebben máris menne. Megnézte a bombánkat, és elhúzta a száját:

– Mi dolgom nekem ezzel?

– Hát ugye – adtam meg a módját rövidke szünetet tartva – kezdeni kellene vele valamit!

Addigra a Sanyi gyerek, aki nagyon buzgólkodott, annyira félt a Fügedi jegyző haragjától, szépen lekapargatta a bomba testéről a rátapadt földdarabokat. Csupaszon már nem tűnt olyan nagyknak, akkora volt, mint egy süldő malac, de a János tetszését így sem nyerte el.

– Tegyen már valamit – biztattam –, ne álldógljunk itt napestig!

Akkor szemlátomást megemberelte magát, kicsit mocorgott, amint rákészült a feladatra, és még mindig keserves arccal ezt kérdezte:

– Digitális?

Megörvendtem. Ha egy szót kinyögött, ki fog az többet is. Kivárjuk szépen, türelemmel. Akár elébe is megyek, ha kell.

– Persze, hogy digitális – hagytam rá, hátha ez való a kedvére.

Nem látszódott rajta, hogy valami nagyon meghatódna.

– Jó ez nekünk vagy rossz? – próbáltam ismét szóra bírni.

Homlokát összeráncolta, arca furcsán elfintorodott, végül vállat vont. Megértettem, hogy nem helyénvaló kérdést tettem föl, és erre választ kapni nem fogok. Lenyeltem a mérgem, sóhajtottam egy mélyet, szívből jövőt.

– No, akkor én most itt hagylak téged, János fiam. Nézegesd, ameddig jólesik, aztán ha elutad, tégy, amit akarsz! Csak arra vigyázz, hogy este az anyád egészbe' kapjon vissza, különben nem tudok elszámolni veled a Szekeres Karcsinak. Megosztán a községháza is sokba van nekünk, be ne töredezzenek az ablakok!

Sarkon fordultam, és mentem a dolgomra. Dél múltával, mikor véget ért a tanítás, tiszteletét tette nálam a Vári tanító úr. Lelkesen üdvözölt, mintha ezer éve nem láttuk volna egymást, pedig csak tegnap hagytam ott a szántó közepébe', a Komándi Gyuri markológépe mellett. Most is azért jött, hogy újra megnézze a bombát, mintha talált gyerek sorsa felől érdeklődne.

– Aztán tudod-e, miféle bomba ez? – kérdeztem fölényesen.

– Sejtelmem sincs – válaszolta gyanútlanul. – Te már tudod, Isti?

– Én ne tudnám?

Láttam, hogy nagy szemeket mereszt.

– Digitális – mondtam ki hamar, nehogy valami közbe találjon jönni, például az, hogy elfelejtem.

– Valóban? – ámult el. – Digitális?

– Az bizony. Nem hazudok. Úgy éljek, ez egy digitális bomba.

– Digitális – morzsolgatta Vári Miska a szót –, szóval digitális. Hát az meg miféle állat?

Ha azt hitte, hogy én majd részletesen elmagyarázom neki, hát igen nagyot tévedett.

– Gyere, oszt meglátod!

Lesiettünk az udvarra, hátha az informatikus Jánost beszédesebb kedvében talál-

juk, mint mikor otthagytam, de nem láttam sehol, csak a Sanyi gyerek ült a Skodában, a rádió gombját csavargatva. Nem mert elkódorogni, mint korábban máskor, tartott nagyon a jegyzőtől.

Akkor vettem csak észre, hogy a bomba nincs sehol.

Nyomban kérdőre vontam a Sanyi gyereket. Hol a bomba? Hol az informatikus? Egyik is, másik is úgy hiányzott nekem, mint púp a hátamra, de ha már így összegabalyodott a sorsunk, mégse tehettem úgy, mintha sose láttam volna őket.

– Az informatikus hazament – közölte nyugodtan a Sándor. Ez eddig rendben is volt. Reméltem, hogy a bombát is ő vitte el magával, ámbár azt se bántam volna nagyon, ha a bomba viszi el őt. Ezt persze csak úgy méregből írom.

Ámde tévedtem.

– A bomba... – kezdte a Sanyi gyerek, és lelassult, mint rossz tanuló a táblánál. Észrevette a Vári tanító úr is, akinek nagy praxisa volt ebben.

– Fiaccskám – szólongatta –, ha tudod, mi lett a bombával, mondd el nekünk szépen. Ha nem tudod, az se baj, de tőled szeretnénk hallani.

E nyájas szavak fájó emléket idézhetnek fel a Sanyi gyerek lelkében azokból az időkből, mikor a szavakat hamar követte egy csattanós nyakleves, bármilyen jó ember is volt máskülönben a tanító úr. Jobbnak látta nem habozni a válasszal.

– Eltűnt – vallotta be hamar.

– Ki tűntette el és hová? – kapta rögtön a tanító úrtól a következő kérdést, hogy ne maradjon ideje hazugságot kieszelni.

– Az informatikus srác bütykölt vele valamit – dadogott védekezve a Sándor. – Az úgy volt, higgyen nekem a tanító úr, hogy addig nézegette körbe a bombát, míg talált rajta egy kis fedelet, amit fel lehetett nyitni. Alatta piros számok világítottak. Valóban digitális, örvendett meg a János. Aztán sokáig csak a számokat tanulmányozta, majd odajött hozzám, és mondott valami furcsát.

– Emlékszel-e rá, fiam, mi volt az a furcsaság? – tudakolta Vári Miska.

– Azt mondta, hogy... – itt a Sándor elakadt egy pillanatra, és riadtan nézett körül, mint aki azt lesi, merről hullik rá a pofon – ez egy időzített bomba.

– Értem. Nagyon okos vagy, fiam – helyeselt a tanító úr, ám a Sanyi gyerek még folytatta:

– Igaziból nem is ez volt a furcsa, hanem amit ezután mondott. Szerinte ez nem egy közönséges bomba, amin beállítják a robbanás idejét, hanem maga a robbanószerkezet küldhető el az időben...

– Hát ezt meg miből gondolta az a János? – hökkent meg a tanító úr.

– Csak abból, nem másból, hogy a digitális szerkentyűn negatív előjelű időket is be lehetett programozni. Mondta a János, hogy elegendő, ha átbillentjük a legmagasabb bittyét.

Értelmesen bólogtam. Bittye. Az is valami olyan lehet, mint a digitális. Azért mégiscsak jól fenéken kellett volna billenteni azt a János gyereket.

– ...és ahová küldik – folytatta a Sándor –, ott megjelenik, és abban a minutumban fel is robban, az ellenségnek észlelni sincsen ideje.

Vári Miska szólni akart, de megelőztem. Nem vagyok nagyon tanult ember, ám ha úgy adódik, vág az eszem, mint a beretva.

– Hacsak... – mondtam, és figyelmeztetően az ujjamat is a magasba tartottam –, hacsak...

A Sanyi gyerek rám nézett.

– Hacsak – ismételte ő is –, hacsak... nincs az ellenségnek...

– ...időradarja – fejeztem be a mondatot.

A tanító úr idegesen pillantott ránk.

– Miről beszéltek?

– Háború az időben – szóltam meggyőző erővel, mert ha valamit egyszer átlátok, azt többé ki nem beszél belőlem senki. – Valahol a jövőben.

– Miféle háborúról káralsz itten, Isti? – nézett rám még idegesebben a Vári Miska.

– Azt magam se tudom – ismertem be.

A Sanyi gyerek kivirágzott, mint tavasszal az almafák.

– A harmadik világháború – mondta ragyogó arccal, mintha népnünpélyt jelentene be. – A Nostradamus is megjósolta.

Mert a hülyeségre mindig van esze. Szélessáv. Nostradamus. Meg bittyé.

– Ti megőrültetek? – sápadt el meszeltfehérre a tanító.

Elmagyaráztam, amit az eddigiekből szépen kikövetkeztettünk, a Sanyi gyerek meg én. Lesz egy háború a jövőben, amikor az emberek már képesek lesznek hadianyagot küldözgetni az időn át. Valahová bomba hullik a semmiből, és a robbanás *után* elszáll a hely fölött egy repülőgép, amelyik visszaküldi bombáját a múltba. Vagy fordítva: látsz egy repülőt, de semmi sem történik, másnap azonban a derült égből zuhan a nyakadba a jövőbe előreküldött bomba. És lesznek időradarok, amikkel mindezek ellen védekezni próbálnak: pásztázzák a múltat és a jövőt. Bizonyára nem véletlen, hogy éppen ide akarják telepíteni, a meredek hegyoldalak visszaverik és összegyűjtve felerősítik a radarállomás kibocsátott sugarait, mint egy hatalmas parabolatükör.

A mi bombánk tehát a jövőből való, nyilvánvalóan rosszul időzítették, más korszakba érkezett, mint ahová szánták. Szerencse, hogy nem robbant fel. Vagy tán nem is a szerencsén múlt. Lehet, hogy nem volt élesítve. Még nem. Előbb az időzítést akarták beállítani, de rossz gombot nyomtak meg.

Ezt szépen kitaláltuk, már csak azt nem tudtuk, hová lett a bombánk. A Sanyi gyerek nyeregben érezte magát. Már nem tartott semmitől, elmesélte ezt is töviről-hegyire.

– A János egyre csak piszkálgatta a digitális szerkentyűt a bomba belsejében. Mindenféle időket állított be rajta, hol tíz percet, hol egymillió évet. Váltogatta az előjelét is (tudom, morogtam, bittyé, mert holtig tanul az ember), plusz tíz perc, aztán meg mínusz tíz. Plusz egymillió év, mínusz egymillió év. Nézttem egy darabon, de otthagytam, mert attól féltem, balul üt ki a kísérletezgetés, és akkor agyó, világ! És igazam is lett, mert egyszer csak hallom, hogy a János nagyot kiált. Hát, mire odanézek, a bomba már alig látszott.

– Ezt meg hogy értsük? Mi az, hogy alig látszott? – ártotta bele magát megint a tanító úr, ám ezúttal jókor, mert ezt én sem értettem.

– Hát hogy... – a Sanyi gyerek lendületéből mit sem veszve kereste a szavakat – egy pillanatra olybá tűnt, mintha üvegből lenne. Átlátszóvá lett, majd olyan csöndben, hogy még a leghalkabb suttyanást is meg lehetett hallani, teljesen eltűnt, nyoma se maradt.

A tanító úr hitte is meg nem is, láttam rajta, hogy fontolgatja, mégiscsak leken egyet a Sanyi gyerekeknek, hátha attól megjön az esze, és nem hazudozik össze nekünk mindenféle zagyaságot, ám nem tehettem, mert lefogtam a karját.

Én már tudtam, hová lett a bomba.

●●● – Furcsa dolog ez, plébános úr – fejtegettem a verandán, az esti pohár bor mellett. Annyi minden kavargott az agyamban, hogy attól félttem, nem tudom értelmesen, folyékonyan elmondani. A vörösbor, amitől másnak megered a nyelve, bennem csak még jobban összezavart mindent. – A részleteket értem, mégis képtelen vagyok felfogni az egészet.

– És ez így van rendjén – bólogatott a plébános úr –, mivelhogy polgármester vagy, nem pedig az Úristen.

Okos ember volt, csak azt nem szerettem benne, hogy mindig rögtön az Úristennel hozakodik elő. Mintha bizony nélküle egy lépést sem tehetne az ember.

– Mert ugye – és számoláshoz tartottam fel ujjaimat – egy, itt van ez a bomba. Illetve csak volt. Ideküldték a jövőből, hogy elpusztítsa a *felépült* radarállomást, de elkontárokodták. Rossz időben bukkant elő, és élesítve sem volt, azért nem robbant fel.

Az atya bólogatott, de láttam szemében a gyanakvást. Az ő gyomra nem vette be olyan könnyen ezt a küldözgetést az időben. Mindegy, folytattam.

– Mármost kettő, az időradart azért telepítik éppen ide, mert a Nagytölcséres-hegy erre kiválóan alkalmas a tölcsérszerű katlanja miatt. Három – és már nemcsak az ujjamat emeltem föl, hanem a hangomat is –, ez az informatikus János pusztá véletlenségből jól visszaküldte a bombát a múltba, legalább egymillió évvel, és alighanem élesítette is.

Elhallgattam, hogy összeszedjem a gondolataimat. A plébános úr feszülten figyelt. A kert végében békésen csörgedezett a Vágta-patak, a köveken kettéhasadó vízerecskék csörögve futottak ismét egymásba, mintha ezüst aprópénzt potyogtattak volna egy láthatatlan zsákból. Az én gondolataim is csapongtak erre-arra, komoly erőfeszítembe került közös mederbe terelni valamennyit, de végül sikerült.

– Minden részlet szépen összeillik, higgye el nekem, plébános úr. Minden okozatnak megvan a maga oka, ugye így mondják maguk, tanult emberek, csak egy a baj: a végső okozat, a bomba felrobbanása a régmúltban, ahová ez a János visszaügyetlenkedte, az események kezdő okává lett – s e szavaknál körbemutattam a falu fölé magasodó katlan sötét erdőkkel borított falain –, kivájva a hegyből ezt a jókora bombatölcséret, ahol az időradar majdan fel fog épülni. Érti? Körbeérnek az események az időben! De akkor hol az eleje ennek az egész rémálomnak?

– Miért rágod magad olyasmin, fiam – szólt az atya –, amin úgysem változtathatsz? Ha előbb kaptál volna észbe, talán megakadályozhatod János ténykedését. Nincs előre megírva, minek hogyan kell történnie, az Úristen mindenkinek szabad kezét adott. Ez a vonat azonban már elment.

– Van még egy lehetőségem – mondtam sötéten. – Megtámadom a megyénél a közgyűlés határozatát, amellyel engedélyezik az építkezést. Kihasználták a távolléteimet.

– Szabálytalanság történt?

– Erősen vitathatóak a körülmények. Meglátjuk, miként dönt a megye. És följebb is van még jogorvoslati lehetőség.

A plébános úr, mondtam már, okos ember volt, nem kapkodta el a választ. Alaposan meghányta-vetette magában az egész históriát.

– Tegyük fel – szólott nagy sokára –, hogy sikerül megakadályoznod a radarállomás felépítését. Én ennek nem sok esélyt adok, de tegyük fel. Végiggondoltad, mi következik ebből?

Nem sejtettem, mi jár a fejében, elkezdtem hangosan gondolkodni.

– Ha nem lesz radarállomás, akkor időbombát sem akar küldeni ránk senki a jövőből. Akkor pedig szépen megszabadulunk ettől a lidércnyomástól!

Csak ingatta a fejét.

– Ha nem lesz radar, nem lesz bomba sem, ez igaz. Ha viszont nincs bomba, nem kerül vissza a régmúltba, és nem jön létre évmilliókkal ezelőtt ez a katlan, ez a bombatölcsér, aminek a mélyén ülünk most beszélgetve mi ketten. De ennél is többről van szó. Bizony mondom neked, fiam, hogy az időbomba nélkül Tölcséresfalva sem létezne, és akkor hol lennénk mi most?

Átjárt a hideg borzongás.

– Maga érti ezt, atyám? Van is választásom, de valójában még sincs, hiszen itt a falu, és mi is itt vagyunk, a bombának tehát a múltban fel kellett robbannia.

Megint elgondolkodott.

– Miért hiszed, fiam, hogy mindennek úgy kell történnie e világon, hogy te is megértsd? Vannak egyszerű dolgok, amelyek felfogására képesek vagyunk, mások talán meghaladják a józan észet, legalábbis a miénket.

– Egészségére, plébános úr! – kaptam fel a poharamat, mielőtt előhozakodhatott volna megint az úristenével, aki nyilván mindennek átlátja az értelmét, ami a mi szemünkben csak káosz és zűrzavar.

Máig sem tudom, igaza volt-e, léteznek-e felfoghatatlan igazságok ezen a világon. Nem is az én dolgom feleletet adni erre, amikor annyi a nálam tanultabb ember. Inkább azon gondolkodtam el gyakran, amit a plébános úr mondott, hogy az Úristen mindenkinek szabad kezet adott. Jézus tanításában pedig az áll, hogy minden napnak legyen elég a maga gondja, bár alig hiszem, hogy Krisztus urunk gondolt volna az időutazásra.

Bármiként is legyen, e kettős útmutatás alapján én, Tölcséresfalva község polgármestere, tekintettel a hivatali eskümben foglaltakra is akként döntök, hogy megtámadom a képviselőtestület távollétében hozott, megtévesztéssel kicsikart határozatát, és kezdeményezem annak semmissé nyilvánítását. Igaz lelkiismeretemre, úgy gondolom, hogy ez a lépés szolgálja legjobban Tölcséresfalva lakóinak érdekét, a falu biztonságát, hagyományainak megőrzését, békéjét és nyugalomát.

Mondjam, hogy az itteni emberek boldogságát?

Akik itt születtek és nőttek fel e meredek hegyfalak közé szorult kis faluban, mint én, akiknek éppúgy kisebb darab ég jut a fejük fölé, mert a többit elfedik a hegyormok, akik számára egyedül a Vágta falunkban csordogáló erecskéje jelenti a szárazföld mellett az ég alatt való vizeket (ahogy a plébános úr szokta kifejezni magát), akik mind ismerik egymást, és visszahúz a szívük, ha elkerülnek innét, azoknak nem kell magyaráznom, ők maguktól is jól tudják ezt.

A többi pedig – bombák, radarok, időháború – maradjon a holnap gondja.

